

Okunskapen om människors svårigheter är grundmurad

[singlepic id=248 w=583 h=388 float=left]

En del politiker tror att det är självvalt att hamna utanför. Man måste bara rycka upp sig. Helén Pettersson vet att det inte är så enkelt.

Text: Leif Stenberg | Bild: Lars Öberg | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 3 2012](#)

Helén Pettersson sitter i riksdagen för socialdemokraterna sedan 2006. Hon var 33 år när hon valdes in. Som kvinna med bakgrund i ett arbetaryrke tillhör hon nästintill en majoritet i Sverige. Men inte i politiken.

Hon är född 1972, flyttade hemifrån som 16-åring och blev hotellstäderska.

– Jag slutade skolans nionde årskurs en fredag och hade bostad och jobb på måndag.

Det var LO:s medlemmar i Västerbotten som nominerade Helén Pettersson för att hon skulle bli en kämpande politiker för alla de människor som börjat falla ur välfärdssamhällets glesnande maskor. Hon svarade: "Ni är inte kloka, jag kan inget om politik!" De sade: "Du ska fortsätta göra samma sak som tidigare, det är politik, bara forumet är nytt."

– Jag funderade, om jag tackade nej, vad skulle jag då säga till mig själv om 30 år? Kan jag då fortsätta skälla på riksdagspolitiker? Så jag tackade ja.

Det blev hennes första politiska uppdrag – att bli riksdagsledamot för socialdemokraterna. Det är hon tämligen ensam om i riksdagsgruppen.

– Det var en kulturchock att komma in i riksdagshuset. Jag var skräckslagen.

Att tala i riksdagen om de hårdnande livsvillkoren, som

drabbar alla som stängs ute, är "som att gå in i en betongvägg", säger Helén Pettersson.

– Många riksdagsledamöter har en världsbild och människosyn som gör att de på allvar tror att det är självvalt att hamna utanför. Om man rycker upp sig löser sig problemen.

– Många menar att det inte finns några fattiga i Sverige, "alla har rätt till socialbidrag". Jag vet inte hur många gånger jag mött det argumentet. Då brukar jag försöka diskutera. Jag undrar hur de tänker när många människor far så illa som de faktiskt gör. De hävdar att jag har fel. Det jag beskriver finns inte i deras verklighet.

– Jag har förklarat hur det är att åka hem med matkassar till vänner som hamnat i riktig kläm. "Om du söker socialbidrag måste du sälja bostadsrätten!" "Du måste sälja bilen!" som är enda möjligheten för att kunna skjutsa ungen till innebandyträningen. "Du tjänade så bra för två månader sedan", då spelar det ingen roll att pengarna gick till gamla skulder. Jag har mött så många exempel. Men ledamöterna vägrar tro att det jag säger är sant. Istället är det människan som själv försatt sig i situationen, då ska hon själv ta sig därifrån.

– Inte förrän man förstår att de vägrar släppa in andra verklighetsbilder blir deras politik rimlig och förståelig. De säger att ändringarna i sjukförsäkringen har genomförts för att få folk i arbete. För mig är syftet med sjukförsäkringen att den sjuke ska klara sig ekonomiskt fram till man blir frisk. De menar att en sådan försäkring är för bra, då måste den försämras. Samma med alla socialförsäkringar, om de försämras får människorna som drabbats "incitament" att söka jobb.

– Banne mig så många gånger jag försökt, men det går inte att vrida deras bild av verkligheten. Då kan jag undra vilka liv de har hemma. Hur kan man tro att folk valt själva att hamna utanför? Enbart det är så kränkande att jag knappt kan förstå.

Förra mandatperioden var Helén Pettersson på en studieresa med riksdagskollegor till Brasilien. Hon hade varit där tidigare, under tiden på L0, och mötte då jordlösa och besökte favelas

(kåkstäder).

– Under en riksdagsresa visas istället arkitekturen i Brazilia med båttur på Amazonasfloden och besök på de stora svenska företagen i San Paulo. Vi ska se hur det framgångsrika Sverige gestaltas ute i stora världen. Inget möte med någon fackförening, istället den snitsiga världen.

– När jag frågade deras jordbruksminister hur de kunde ha sådana enorma jordbruksarealer som ägs av ett fåtal – de skröt om dem – samtidigt som de har världens största rörelse av jordlösa bönder som kämpar för att få en hektar att odla på. Då blev det ett jäkla liv bland borgerliga ledamöter, jag ansågs besvärande. För mig hade det tvärtom varit en skam om jag inte frågat.

– När vi åkte buss och hamnade vid sidan av den stora motorvägen låg där tre hus, riktiga ruckel utan fönster och dörrar. Där lekte barn, på gårdsplanen försökte de odla. Då sade en av borgarna i bussen "Hu, hu, de hade inga fönster! Det såg inte kul ut!" En annan fortsatte "Klimatet är sådant att de behöver vare sig dörrar eller fönster!" Jag blev så förtvivlat arg att jag nästan exploderade. "Vad vet ni om malariamyggor och giftiga insekter? Hur kan ni säga att de inte behöver fönster, dörrar och rinnande vatten?" De tittade på mig som om jag kom från månen. De kunde väl flytta om de inte ville bo precis vid den dammiga vägen? Många kan inte ta in hur illa människor far.

Hennes partikamrater lyssnar på vad hon har att säga och har respekt för hennes kunskaper och erfarenheter. Men i den övriga riksdagen känner hon inte att hon tas på allvar.

– När man är på tillställningar med övriga ledamöter blir det märkligt när de presenterar sig med sina fina titlar och jag svarar "hotellstäderska". Många blir störda.

– Vi är två städerskor i riksdagen. Vi har båda erfarenhet av att vara långtidsarbetslösa.

Under intervjun talar vi om hur det fram till början av 80-talet skedde en utjämning mellan människor i Sverige, men hur de rikare sedan dess blivit allt rikare och de fattigare allt

fattigare. Då ger hon även de socialdemokratiska regeringarna "skandalbetyg". Vinsternas andel av BNP ökar år efter år, de lågavlönades andel minskar. De tio fattigaste procenten har under de senaste 30 åren fått det sämre för varje år. Sverige dras isär – att det tillåtits gå så kallar hon ett fattigdomsbevis för politiken.

– Att möta folk som far riktigt, riktigt illa av beslut som tas i riksdagen gör ont. Alldeles för många politiker saknar empati – en naivitet. Många politiker har inte önskat förstå konsekvenserna. För mig får vinsterna gärna vara stora, men då ska de komma alla människor till gagn. När politiska beslut leder till att vi lämnar människor därhän är det ett gigantiskt misslyckande.

– Under de sex år jag suttit här tycker jag ändå att den dominerande diskussionen i min partigrupp handlat om hur man ska minska klyftorna. Jag skulle inte sitta i riksdagen om jag inte trodde att det finns en genuin vilja i min grupp att ändra på det. Det är min drivkraft. Hela tiden frågar jag mig var jag kan påverka samhället mest.

Makten att driva igenom beslut som värnar människans lika värde finns i riksdagshuset som ingen annanstans, anser hon. Att det finns andra krafter som är starkare än demokratin, som politiken inte rör på håller hon inte med om.

– Det finns inga osynliga krafter som politiken inte skulle kunna ta makten över – om viljan finns. Politikens högerkrafter menar att det är marknaden som ska styra. Men jag har skällt på socialdemokratiska politiker för att samhället tillåtits glida isär även innan jag kom till riksdagen. En del saker borde S drivit hårdare.

– Under min tid på LO fanns kongressbeslut på att vi skulle verka för en Tobinskatt, att kapitalet som flyter runt ska beskattas. Det tycker jag fortfarande. Det går att politiskt genomföra det, men det finns en rädsla för marknadsspöket – som egentligen inte är annat än människor som sitter bakom tangenter och trycker på knappar. Allt går att påverka politiskt om man vågar och vill. Med vår grundvärdering om

människovärde, som vi i vart fall delar med vänsterpartiet, går det inte att fortsätta ducka. Om vi ska få trovärdighet för våra värderingar måste vi ta i alla tuffa frågor och ägna oss åt de som farit allra sämst.

Jag försvarar verkligen inte hur vi socialdemokrater lät välfärdssystemet börja krackelera redan innan vi förlorade valet 2006. Många hamnade mellan stolarna redan då. Men sedan dess har allt bara accelererat. Det som gör mig förgrymmad nu är att det tas medvetna beslut om försämringar. Folk åker ur sjukförsäkringen. A-kassan går inte att leva på. De med sämsta arbetsförhållanden och lägsta löner har inte längre råd att vara med i facket. Detta vet man när besluten tas, samtidigt som de som beslutar inte förstår hur det är att leva under sådana förhållanden. På något sätt borde man inte ha rätt att ta sådana beslut, när man saknar empati för att förstå konsekvenserna.

– Att enbart renovera a-kassan så att 80 procent av de arbetslösa ska ha 80 procent av sin inkomst – idag är det runt 50 procent – kostar enorma summor som ska tas ur statskassan. Fighten handlar bland annat om det.

Jag hämtar min kraft från möten med människor som är utförsäkrade, långtidsarbetslösa och på andra sätt far illa. Efter sådana möten går jag på adrenalin och är skyldig dem jag mött att göra mitt allra bästa som politiker. Vi får aldrig bli blasé.

– Demokrati handlar inte enbart om att rösta. Många fler måste engagera sig och ta kampen. Vi måste fortsätta vara arga och upprörda över orättvisor. Det finns starka krafter som verkar för att människor inte ska bry sig och ge upp. På det finns bara ett svar – att många fler måste engagera sig och ta kampen. Här i riksdagen är vi ett sådant gäng – tro mig. Fortfarande är arbetarrörelsen stor och livaktig. Vi är många som fortsätter orka vara arga, men vi måste bli fler.

– Man ska inte underskatta kraften av att vi fortsätter vara en folkrörelse. EMU-omröstningen är ett bra exempel, i princip

nästan alla media, nästan alla organisationer – inklusive LO:s ledning – pumpade ut ja-budskapet om att införa euron. Ja-sidan hade enorma pengar, nej-sidan knappt något. Till och med prognoserna visade att Ja skulle vinna. Sedan satt alla från Ja som fågelholkar på valnatten och förstod inte hur det gick till när över hälften av svenska folket röstade nej. Det är folkrörelse. Dessutom hade vi rätt. Exemplet visar att det aldrig är kört. Det går.

– Igår lyssnade jag på ett föredrag av Bengt Göransson (kultur- och utbildningsminister under 80-talet). När någon upphov sin uppgivna röst, sa han: "Du kan aldrig säga att det aldrig går" samtidigt som han smällde näven i bordet. Den grundinställningen delar jag.

leif.a.stenberg@telia.com